

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Hallitus haluaa edistää markkinoiden toimivuutta, lisätä kilpailua, kilpailuneutraalisuutta ja huoltovarmuutta. Hallituksen esityksessä mainitut tavoitteet ja päämäärät ovat onnistuneita, mikäli ne poistavat nykyisiä epäkohtia, lain tulkinnanvaraisuutta ja tukevat uusien toimijoiden markkinoille tuloa, hankintakustannusten kohtuullisuutta ja julkisten varojen käytön tehostamista.

Hallituksen esityksessä mainittu sidosyksikön 10 %:n vähimmäisomistusvaatimus ei kuitenkaan ole oikea keino asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi suhteessa sen aiheuttamiin vaikutuksiin. Lopen kunnalle sidosyksikön vähimmäisomistusvaatimus 10 % aiheuttaa sen, että kunnan tulisi järjestää uudelleen toimivat yhteistyö- ja palvelurakenteet talous- ja palkanlaskennan tukipalvelujen sekä jätehuollon palvelujen osalta. Uudelleen järjestelyillä on vaikutusta sekä välillisesti että suoraan kuntalaisiin.

Hallituksen tavoite julkisen talouden vahvistamisesta ei toteudu hankintalakiin esitetyillä muutoksilla ainakaan lyhyellä aikavälillä. Sidosyksikön vähimmäisomistusvaatimuksesta ja täten mahdollisista irtaantumista tulisi Lopen kunnalle kustannuksia. Lopen kunnalla on meneillään talouden sopeuttamistoimet seuraaville vuosille. Esityksen ajankohta on tästäkin näkökulmasta haastava. Muutoksesta aiheutuvat kustannukset ja muutoksien läpiviemiseen tarvittavat resurssit olisivat suoraan pois kuntalaisille tarjottavista palveluista ja muusta kunnan toiminnan kehittämisestä.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Pienessä kunnassa huolellinen hankintojen valmistelu ja kilpailutusten tekeminen korostuvat ilman esitettyjä muutoksiakin, koska hankintoihin varatut määrärahat ovat niukat. Lopen kokoisella pienellä organisaatiolla on käytössään rajallisesti hankintaosaamista. Sidosyksiköiden substanssiasiantuntemus ja -osaaminen hankintojen kilpailuttamisessa on mahdollistanut Lopen kunnalle huolellisesti valmistellut ja toteutetut kilpailutukset.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Lopen kokoisessa pienessä kunnassa markkinakartoitusta käytetään merkittävien hankintojen suunnittelussa ja silloin, kun markkinalla olevaa tarjontaa ei tunneta, mutta näitä tilanteita on harvoin. Lopen kunnalle 65 § koskeva esitys markkinakartoituksen toteuttamisesta ei aiheuta merkittävää muutosta nykytilanteeseen. Kunnan hankintojen kokonaisarvo harvoin ylittää 10 miljoonaa euroa.

Lopen kunta pitää hyvänä, että 75 § esitykseen jätetään kirjaus siitä, että hankintaa ei tarvitse jakaa osiin perustellusta syystä. Esityksen mukaan hankinnan jakamatta jättämisen tulisi perustua markkinakartoitukseen tai muuhun hankinnan toteutustapaa ja sen kustannustehokkuutta koskevaan selvitykseen. Nämä ehdot kuitenkin lisäisivät kunnassa hallinnollista työtä.

Lopen kunta kokee haasteelliseksi 125 § esityksen hankintamenettelyn keskeyttämisestä, kun tarjouksia on saatu vain yksi. Tämä on Lopen kokoiselle hankintayksikölle monesti todellinen tilanne. Hankinnan keskeyttämisvelvoite näissä tilanteissa voisi johtaa siihen, että hankinnan arvo nousisi. Tälläkin hetkellä tilanne on usein se, että tarjouspyyntöön saadaan vain yksi tarjous, vaikka vastaamisen määräaika jatkettaisiin. Mikäli hankintamenettely jouduttaisiin näissä tilanteissa keskeyttämään, sama tarjoaja todennäköisesti jättäisi tarjouksen uudelleen mutta korkeammalla hinnalla. Hankintamenettelyn keskeyttämisestä kunnan vahingoksi jäisivät myös uuden tarjouskilpailun järjestämisen kustannukset sekä siihen käytetty aika.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Pienen kunnan ja hankintayksikön näkökulmasta esitetyt keinot eivät ole kaikilta osin sopivia tavoitteiden saavuttamiseksi perustuen edellä esitettyihin näkökulmiin.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Hallituksen esityksessä ehdotettu sidosyksiköiden 10 %:n vähimmäisomistusvaatimus ei ole tarkoituksenmukainen ja kaiken kaikkiaan vaatimus on ongelmallinen perustuslain (731/1999) 121 §:ssä olevan kunnallisen itsehallinnon kannalta, koska se rajoittaa perusteetta Lopen kunnan mahdollisuutta päättää itsenäisesti toimintojensa järjestämisestä.

Esitetty vähimmäisomistusprosentti johtaa epätarkoituksenmukaisiin omistusosuuksien myynteihin ilman, että tästä aiheutuvalla työmäärällä ja kustannuksilla saavutettaisiin kunnalle tai kuntalaisille merkittävää hyötyä. Hallituksen esityksen vaikutukset tulisi arvioida eri kokoisten kuntien osalta, sillä käytännössä kuntien mahdollisuudet järjestää toimintonsa itse tai ostaa kilpailutuksen kautta markkinoilta vaihtelevat huomattavan paljon.

Alle 10 000 asukkaan kunnan näkökulmasta katsottuna olisi toivottavaa, että sidosyksikön vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta joko luovutaan tai sitä kohtuullistetaan.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Esityksellä on suoria vaikutuksia Lopen kunnan taloushallinnon ja palkanlaskennan sekä jätehuollon palvelujen järjestämiseen. Kunta omistaa näitä palveluita tuottavista sidosyksiköistä yhdestä Inhouse-yhtiöstä hivenen yli 2 %:n osuuden ja muista yhtiöistä alle 1 %:n osuuden. Näin ollen Lopen kunta ei voisi enää ostaa omistamiltaan yhtiöltä taloushallinnon ja palkanlaskennan sekä jätehuollon palveluja nykyisillä omistus-suhteilla. Irtautuminen nykyisistä yhtiöistä tulisi aiheuttamaan Lopen kunnalle merkittäviä kustannuksia sekä hallinnollista työtä.

Vaikutukset taloushallinnon järjestämiseen:

Lopen kunnan taloushallinnon palveluihin muutos vaikuttaisi siten, että sopimus nykyisen palveluntuottajan kanssa päättyisi, koska kunnalla ei ole mahdollisuutta saada 10 % omistajaosuutta sidosyksiköstä. Tämän seurauksena kunnan on irtaannuttava sidosyksiköstä ja tuotettava taloushallinnon palvelut joko omana palveluntuotantona, kilpailuttamalla markkinoilla tai seudullisena yhteistyönä. Kilpailuttaminen koskisi sekä palvelukeskusta että kaikkia taloushallinnon ohjelmistoja, joita ovat muun muassa maksuliikenne-, kirjanpito-, myynti- ja ostoreskontra-, budjetointi-, maksuliikenne- ja konsernitilinpäätösohjelmistot sekä verkkolaskutusoperaattori. Lisäksi kunnan tulee hankkia myös osaaminen näiden järjestelmien käyttöön ja ylläpitoon suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön ja valtiolle raportointiin.

Taloushallinnon näkökulmasta katsottuna riskinä on se, ettei tarjouksia välttämättä tule tai niitä tulee vain yksi, jolloin hinta saattaa olla huomattavan korkea. Koska kuntien sidosyksiköillä on isommat volyymit kuin yksittäisellä pienellä kunnalla, saavat sidosyksiköt kustannustasoon vaikuttavia etuja, jotka tämän uudistuksen myötä menetetään. Markkinoilla olevien taloushallinnon osaajien määrä on rajallinen ja palveluntuottajien saatavuus vaihtelee. Kunnalla on lakisääteinen velvoite järjestää palvelut myös tilanteissa, joissa markkinaehtoista palvelua ei ole saatavilla.

Vaikutuksena on myös tuottamattoman työn kasvu, sillä taloushallinnon kilpailutuksen jälkeen ohjelmien käyttöönotto vaatii kuukausien siirtymäajan, mihin tulee varata riittävästi henkilöstöresursseja. Usein nämä ajoitetaan vuoden vaihteeseen, jolloin vanhassa ohjelmassa tehdään tilinpäätöstä ja uudessa ohjelmassa talousarviota. Kilpailutuksien myötä ohjelmat saattavat vaihtua viiden vuoden välein, mikä vaikuttaa jatkuvuuden puuttumiseen ja virheiden lisääntymiseen heikentäen henkilöstön työhyvinvointia.

Lopen kunta kantaa huolta siitä riskistä, että hinnat nousevat huomattavasti ja yhtä aikaa palvelutaso laskee eli saamme korkeammalla hinnalla aikaisempaa vähempää laatua.

Vaikutukset palkanlaskennan järjestämiseen:

Lopen kunta ei voisi enää hankkia nykyiseltä palveluntuottajalta palkanlaskennan palveluja, koska kunnan omistusosuus on alle 10 %. Kunnan tulisi joko kilpailuttaa palvelut uudelleen, kotiuttaa omaksi toiminnaksi tai järjestää esimerkiksi seudullisena yhteistyönä. Pienen kunnan palkanlaskenta on aikanaan ulkoistettu muun muassa henkilöriskien minimoimiseksi ja häiriöttömän palvelun saamiseksi.

Palkanlaskennan palveluntuottajan vaihtaminen tai järjestämistavan muutos aiheuttaisi joka tapauksessa kunnalle kustannuksia. Kustannuksia muodostuu muun muassa tietojen siirtämisestä nykyisistä henkilöstöhallinnon järjestelmistä uusiin järjestelmiin, järjestelmäintegraatioiden tekemisestä (HR-järjestelmästä on rakennettu integraatiot työterveyshuollon järjestelmään ja osaamisen kehittämisen järjestelmään), hankintaosaamisen ostamisesta, uudelleen kilpailutuksen läpiviemisestä, uusien järjestelmien käyttöönotosta, kouluttamisesta sekä toimivien yhteistyörakenteiden uudelleen luomisesta.

Lopen kunta näkee haasteita siinä, miten kunta-alan virka- ja työehtosopimukseen syvällisesti perehtyneitä palkanlaskennan osaajia riittäisi pienen kunnan tarpeisiin, kun muutkin kunnat ovat pakotettuina sidosyksiköistä irtaantumisiin ja olisivat markkinoilla/rekrytoimassa yhtä aikaa. Palkanlaskennan syvällisiä (esim. OVTES) osaajia on olemassa oleviinkin sidosyksiköihin rajallisesti saatavilla. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat moniulotteisia ja vaativat myös palkanlaskennan järjestelmiltä erityisiä teknisiä ratkaisuja. Olisi hyvä tehdä vaikutusten arviointia siitä, onko markkinoille haluavilla toimijoilla intressiä kouluttaa kunta-alan palkkaukseen erikoistuneita osaajia sekä luoda kunta-alan TESiä tukevia järjestelmäratkaisuja. Valtakunnan tasolla nykyisissä sidosyksiköissä on vanhaa kuntien aikaista osaamis pohjaa ja hiljaista tietoa, joka on siirtynyt kunnista yhtiöihin ulkoistamisen seurauksena.

Vaikutukset jätehuollon järjestämiseen:

Lopen kunta vastustaa esitettyä 10 %:n omistusosuuden vähimmäisvaatimusta sidosyksiköille, koska se vaikeuttaisi merkittävästi jätehuollon järjestämistä erityisesti pienissä kunnissa.

Nykyinen malli, jossa useat kunnat omistavat yhdessä jätehuolto-yhtiön, on toiminut hyvin. Se on mahdollistanut kustannustehokkaan ja sujuvan jätehuollon ilman ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Jos pienet kunnat, kuten Loppi, eivät enää voisi kuulua yhteisiin jäteyhtiöihin, ne joutuisivat perustamaan omia yhtiöitä tai kilpailuttamaan jätehuollon erikseen, mikä lisäisi kustannuksia ja hallintotyötä. Esitys ei ole tarkoituksenmukainen, sillä se ei ota huomioon pienten kuntien

todellisuutta. Lopella ei ole realistisia toteutusmahdollisuuksia omalle jäteyhtiölle, eikä markkinoilla ole tarpeeksi kilpailua, jotta palveluiden hankinta olisi edullista ja toimivaa.

Mikäli esitys hyväksytään, seuraukset olisivat Lopelle ja muille pienille kunnille merkittäviä. Jätehuollon järjestäminen vaikeutuisi, sillä Loppi joutuisi joko perustamaan oman jäteyhtiön tai hankkimaan palvelut kilpailutuksen kautta. Molemmat vaihtoehdot lisäisivät merkittävästi hallinnollista työtä ja voisivat heikentää palveluiden saatavuutta. Tämän lisäksi asukkaiden jätemaksut nousisivat, koska yhteistyössä toimiminen mahdollistaa edullisemmat hinnat, mutta jos jätehuolto pilkotaan, kustannukset nousevat väistämättä, koska pienillä kunnilla ei ole volyymietua. Lain takia nykyiset jäteyhtiöt pitäisi purkaa, jolloin kalusto, keräyspisteet ja muut rakenteet pitäisi jakaa uusille toimijoille. Tämä aiheuttaisi epävarmuutta ja voi johtaa palvelukatkoksiin siirtymävaiheessa. Tämän seurauksena ympäristöriskit kasvaisivat. Jos jätehuollon järjestelyt sakkaavat, voi syntyä viiveitä jätteiden keräyksessä, mikä lisää roskaantumista ja epäasianmukaista jätteen käsittelyä. Pienillä kunnilla ei ole resursseja tehostettuun valvontaan. Lopen kannalta esitys on vahingollinen ja tarpeettoman raskas. Pienet kunnat tarvitsevat joustavuutta jätehuollon järjestämiseen – ei ylimääräisiä esteitä.

Suomi on jo nyt jäämässä jälkeen EU:n asettamista kierrätystavoitteista, erityisesti yhdyskuntajätteen ja muovipakkausjätteen osalta. Mikäli jätehuollon järjestäminen kunnissa joudutaan uusimaan, on todennäköistä, että kierrätystavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu entisestään. Lopella uudistukset voisivat tarkoittaa pidempiä kuljetusmatkoja ja harvempia keräyspisteitä, mikä tekisi lajittelusta hankalampaa ja lisäisi riskiä kierrätyskelpoisen jätteen päätyemisestä sekajätteeseen ja poltettavaksi. Tämä olisi vastoin sekä kansallisia että EU:n tavoitteita

Lopen kunta esittää, että lakimuutosta ei hyväksytä jätehuollon osalta tai että pienten kuntien erityistarpeet otetaan huomioon säilyttämällä nykyinen mahdollisuus omistaa jäteyhtiöitä pienemmillä osuuksilla.

Vaikutukset ICT-palvelujen järjestämiseen:

Lopen kunta järjestää ICT-palvelut ja tietohallinnon omana toimintana kuntien välisenä yhteistyönä. Lakimuutoksen toteutuessa palveluiden ja järjestelmien uudistaminen aiheuttaa lisätyötä tietohallinnolle sopimuksia uusittaessa ja järjestelmiä käyttöönotettaessa.

Lopen kunta selvitti ICT-palveluhankinnan mahdollisuuden sidosyksiköltä aiemmin. Sidosyksikön tarjoama palvelun sisältö ja laatu ei vastannut kunnan tarvetta. Lisäksi sidosyksikön tarjottua palvelua kunnan pyytämässä laajuudessa kunnan tarpeita vastaten nousi hinta kolminkertaiseksi verrattuna kunnan omaan toimintaan. Tietojärjestelmien kilpailutus ja hankinta on ollut mahdollista kunnan nykyisillä resursseilla.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Uudistuksen kertaluonteiset kustannukset mahdollisista Inhouse-yhtiöistä ja palveluiden purkamisesta ja uudelleen organisoitumisesta olisivat merkittävät. Kertaluontaisia kustannuksia tulee toiminnan uudelleenjärjestelystä, kun kunta olisi pakotettu siirtymääjän puitteissa tekemään useamman osake-kaupan, irtisanomaan nykyiset sopimukset ja solmimaan uudet sopimukset sekä kilpailuttamaan välttämättömät tukipalvelut. Kokonaisuudessaan sääntely pakottaisi purkamaan nykyiset olemassa olevat rakenteet.

Toimialasta riippumatta pienemmät sidosyksiköt tai täysin omana toimintana järjestäminen todennäköisesti lisää kunnan kustannuksia ja yleisestikin saattaa nostaa julkisen sektorin kustannuksia, kun nykytilanteeseen nähden ostamisen määrä- ja skaalaedut menetettäisiin ja hankinnat pirstaloituvat yksittäisiksi palveluiksi.

Nykyiseltä talous- ja palkanlaskennan palveluntuottajalta saadun arvion mukaan järjestelmistä irtaantumisen kustannukset olisivat Lopen kunnalle minimissään 100 000 euroa ja tämän lisäksi uusien järjestelmien käyttöönoton hinta olisi minimissään 150 000 euroa.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Kunta on selvittänyt Inhouse-yhtiöiden omistusosuudet, mutta ei ole vielä käynnistänyt neuvotteluja omistajasuhteiden muuttamisesta. Lopen kunnan arvion mukaan omistusosuuksien lisääminen 10%:iin ei ole realistinen vaihtoehto tämän hetkisillä omistusrakenteilla. Lopen kunnalla ei ole myöskään intressejä kotiuttaa sidosyksiköiltä ostettavia palveluja kokonaan omaksi toiminnaksi. Mikäli esitys tulee hyväksytyksi sellaisenaan, on Lopen alle 10 000 asukkaan kuntana etsittävä kaikkein kustannustehokkaimmat ratkaisut talous- ja palkanlaskennanpalvelujen sekä jätehuollon järjestämiseksi.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Pienen kunnan näkökulmasta katsottuna suoria taloudellisia hyötyjä ei ole tiedossa. Taloudellista hyötyä voi pidemmällä aikavälillä tulla kuntien keskinäisen vuorovaikutuksen ja yhteistyön lisääntymisen kautta. Muutoksen hyötynä voi olla hankintailmoitusten ja -järjestelmien valtakunnallinen yhdenmukaistaminen hankintatietovarannon käyttöönoton myötä.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Siirtymäajat ovat määritelty liian lyhyeksi, mikä pahimmillaan aiheuttaa pienen kunnan lakisääteisten palveluiden järjestämisen vaarantumisen. Talous- ja henkilöstöhallinnon toimialalla siirtymäajan tulisi olla vähintään 3 vuotta. Jätehuollon osalta ehdotettu siirtymäaika (30.6.2028) on epärealistisen lyhyt näin merkittäville rakenteellisille muutoksille. Etenkin alle 10 000 asukkaan kunnat joutuisivat kiireessä tekemään ratkaisuja, jotka eivät välttämättä ole pitkäjänteisiä tai taloudellisesti kestäviä.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Muutos vaatii siirtymäaikaa hallinnolliseen työhön. Kunnan tulisi irtisanoa nykyiset sopimukset, irtaantua nykyisistä toiminnoista ja järjestelmistä, tehdä osakekaupat Inhouse-yhtiöiden kanssa, selvittää mahdollisuus kotiuttaa palvelut omaksi toiminnaksi tai mahdollisesti perustaa yhteistyössä muiden kuntien kanssa seudullinen palvelukeskus. Jos kuntien välinen yhteistyö ei ole mahdollista niin kunnan tulee kilpailuttaa tarvittavat palvelut ja järjestelmät uudelleen, solmia uudet sopimukset palveluntuottajien kanssa, pystyttää uudet järjestelmät ja rakentaa toimivat yhteistyörakenteet. Kunnan tulee turvata kaikkien nykyisten palvelujen saatavuus myös siirtymävaiheessa.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Alle 10 000 asukkaan kunnan näkökulmasta katsottuna olisi toivottavaa, että sidosyksikön vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta joko luovutaan tai sitä kohtuullistetaan esimerkiksi enintään 5 %. Mikäli poikkeuksia ei säädetä, siirtymäajan tulee olla pidempi, vähintään kolme vuotta.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Lopen kunnassa vaikutukset turvallisuuden ja huoltovarmuuden osalta kytkeytyvät sidosyksiköiden käytön rajaamiseen. Markkinaehtoisten palveluntarjoajien saatavuuden vaihtelusta ja kuntaosaamisen rajallisuudesta johtuen voi pahimmillaan käydä niin, ettei sopivaa palveluntuottajaa saada, koska pienet kunnat eivät välttämättä ole niin kiinnostavia sopimuskumppaneita. Tämä ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että kunnalla on lakisääteinen velvoite järjestää palvelut myös tilanteissa, joissa markkinaehtoista palvelua ei ole saatavilla.

Sidosyksikköinä toimivat Inhouse-yhtiöt ovat tärkeitä kunnan varautumisen kannalta, koska tiettyjä kunnan toiminnan kannalta keskeisiä palveluita tulee voida tuottaa myös niissä tilanteissa, joissa se ei olisi pelkästään yksityisen sektorin lähtökohdista katsottuna enää kannattavaa.

Hankintakokonaisuuksien pirstaloitumien ja käytettävien järjestelmien sekä palveluntuottajien vaihtuminen sopimuskausittain tulisi todennäköisesti vaikuttamaan negatiivisesti tiedon eheyteen ja lisäämään tiedonsiirtoon, tietoturvaan ja henkilötietojen asianmukaiseen käsittelyyn liittyviä riskejä kunnissa, mikä heikentäisi kokonaisturvallisuutta yhteiskunnassa.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Rikosrekisteriote on hyvä keino varmistaa palveluntuottajan luotettavuus, koska siitä ilmenevät mahdolliset vapausrangaistuksen tai yhteisösakon tiedot. Käytöstä luopumisesta voi aiheutua haitallisia vaikutuksia, vaikka hallinnollisten velvoitteiden vähentäminen ja hankintamenettelyn sujuvoittaminen ovat sinänsä kannatettavia tavoitteita.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Pienen kunnan johtavien viranhaltijoiden hallinnollinen työtaakka lisääntyy merkittävästi, koska kunnassa ei ole erillistä hankintayksikköä ja kuntalaisille tuottamattoman työn osuus ajankäytössä lisääntyy. Kaikki tämä uudelleen tehtävä työ on pois muusta kunnan toiminnan kehittämisestä. Pienten kuntien asiantuntijapalveluiden ostojen kustannukset lisääntyvät huomattavasti, koska hankinnan kilpailuttamiseen tarvittava osaaminen on ostettava organisaation ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Näin tapahtuu etenkin silloin, mikäli tehtävien hankintojen osalta kansallisesti säädetään uusia ilmoitusvelvoitteita sekä asetetaan ylimääräisiä tietosisältöihin liittyviä vaatimuksia.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Hankinnat ovat jo nyt voimassa olevan lainsäädännön ohjaamana avoimia, joten esitetty muutos ei ole tarkoituksenmukainen. Lainsäädännön muutokset, joilla rajoitetaan hankintayksikön käyttämää hankintavaltaa ja lisätään hallinnollisia velvoitteita heikentävät hankintayksikön mahdollisuuksia tehdä kokonaistaloudellisesti kestävä kehityksen mukaisia hankintoja.

Muut huomiot

Erytisesti toivomme, että asiassa huomioidaan pienten alle 10 000 asukkaan kuntien kokonaistilanne, kuten resurssien niukkuus, hankintaosaamisen puute ja yhteistyömahdollisuuksien rajallisuus. Hallituksen esitys on vaikutusten arvioinnin osalta puutteellinen. Arviot syntyvistä vaikutuksista kustannusvaikutuksineen tulee erottaa muutoksen tavoitteista, sillä hankkeen odotettavissa olevat vaikutukset ovat kuntatalouden kannalta merkittäviä. Vaikutusten arviointityö tulee tehdä lainvalmistelun yhteydessä, eikä sitä voida nyt menetellyllä tavalla ulkoistaa.

Lopen kunta huomauttaa, että kunnan oikeus päättää palveluidensa järjestämisestä kuuluu EU-oikeudellisen ulottuvuuden lisäksi myös perustuslain (731/1999) 121 §:n tarkoittamaan kunnalliseen itsehallintoon. Perustuslaissa säädetyn oikeuden rajoittaminen on mahdollista ainoastaan erittäin painavista syistä. Esitys sidosyksikköjen käytön rajauksesta ei täytä perustuslain edellyttämiä vaatimuksia.

Ylitalo Matleena
Lopen kunta